

NORGES HØYESTERETT

Den 11. september 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-1720-A, (sak nr. 2018/77), sivil sak, anke over dom,

A (advokat Camilla Hagen – til prøve)

B (advokat Christian Gustavsen)

mot

X kommune (advokat Mette Yvonne Larsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder fratakelse av foreldreansvar og samtykke til adopsjon etter barnevernloven § 4-20. Spørsmålet er om adopsjon vil være til barnets beste.
- (2) C ble født 00.00 2013. Umiddelbart etter fødselen ble han plassert i beredskapshjem. Da han var litt over ett år gammel, ble han flyttet til fosterhjemmet der han nå bor. Han fylte altså nylig fem år og har bodd hos fosterforeldrene i snart fire år. Fosterforeldrene ønsker å adoptere ham. Jeg kommer tilbake til omstendighetene knyttet til omsorgsovertakelsen.
- (3) C er ikke normalt utviklet. Han har et karakteristisk utseende og psykososiale vansker. Han er undersøkt for kromosomavvik, uten at det er funnet. Han henger på mange områder betydelig etter sine jevnaldrende.
- (4) Cs biologiske foreldre er A og B. De ble separert i oktober 2013 – en til to måneder etter fødselen – og skilt høsten 2014. Det er i dag ingen kontakt mellom de biologiske foreldrene.

- (5) Cs mor har giftet seg på nytt og bor nå i Z med sin nye ektefelle. I det nye ekteskapet fikk hun i mars 2015 en sønn. Han er under det lokale barnevernets omsorg. I Inntrøndelag tingretts dom 8. januar 2016 er det en grundig gjennomgang blant annet av A omsorgskompetanse når det gjelder denne sønnen. Retten konkluderte med at det ville knytte seg "alvorlige mangler" til guttens omsorgssituasjon dersom han ble tilbakeført til foreldrene. Retten opprettholdt derfor barnevernets omsorgsovertakelse. Retten var – med en nærmere begrunnelse – også enig i barnevernets beslutning om at fosterforeldrenes adresse skulle holdes skjult for de biologiske foreldrene. Foreldrene har samvær med denne sønnen fire ganger i året. Fra sommeren 2016 har samværene vært uten tilsyn av barnevernet.
- (6) Cs far flyttet etter separasjonen tilbake til sine foreldre og ble senere etablert i et nytt samboerforhold. Dette er nå avsluttet.
- (7) Da C ble født, bodde foreldrene i X. Barnevernet i kommunen traff 20. august 2013 – fire dager etter fødselen – akuttvedtak etter barnevernloven § 4-6. Det fremgår av vedtaket at barnevernet fikk bekymringsmelding fra fastlegen allerede under svangerskapet. Det ble blant opplyst om en rekke belastende forhold knyttet til Cs mor, og at det var store samlivsproblemer mellom foreldrene. Tre dager etter fødselen mottok barnevernet nok en alvorlig bekymringsmelding. Barnevernet ønsket å undersøke barnets forhold, men opplevde at foreldrene forsøkte å unndra seg kontakt. Det ble avtalt at foreldrene skulle oppsøke helsestasjonen neste dag, og at det da også skulle være ny kontakt med barnevernet. Foreldrene tok likevel med seg det nyfødte barnet i bil og opplyste til barnevernet at de hadde kjørt til Vestlandet.
- (8) Barnevernet kom – blant annet på den bakgrunn jeg kort har gjort rede for – til at barnet ville bli vesentlig skadelidende om det forble under omsorg av sine foreldre. Det ble derfor truffet vedtak om at gutten skulle plasseres i beredskapshjem på sperret adresse, men at han skulle ha samvær med sine foreldre med inntil to timer per uke under tilsyn. Fylkesnemnda godkjente vedtaket 22. august 2013.
- (9) Barnet ble funnet med bistand fra politiet 20. august 2013 og plassert i beredskapshjemmet.
- (10) Etter at det første akuttvedtaket var fattet, kom det frem opplysninger som ytterligere økte barneverntjenestens bekymring for barnet. Barneverntjenesten traff 30. august 2013 nye midlertidige vedtak der det ut fra erfaringene i de dagene som var gått etter fødselen blant annet ble bestemt at det ikke skulle være samvær. I vedtakene gis en detaljert redegjørelse for de faktiske forhold og en nærmere begrunnelse. Det ble blant annet vist til at det var fare for at barnet ville bli forsøkt kidnappet under samvær, og at dette var en situasjon barnet ikke burde utsettes for. Dersom foreldrene skulle lykkes i å stikke av med barnet i forbindelse med samvær, ville det etter barnevernets oppfatning være fare for barnets liv og helse. Fylkesnemnda godkjente barnverntjenestens nye vedtak 2. september 2013.
- (11) Fylkesnemnda i Y vedtok omsorgsovertakelse 29. november 2013. Også nemnda besluttet at gutten skulle plasseres på sperret adresse, og at foreldrene ikke skulle ha samvær med ham.

- (12) Fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse ble bragt inn for tingretten, som stadfestet dette. Saken ble anket til lagmannsretten som ikke ga samtykke til å fremme anken. Videre anke til Høyesterett ble forkastet 27. mars 2015.
- (13) X kommune fremmet 28. desember 2015 sak for fylkesnemnda med krav om fratakelse av foreldreansvaret og samtykke til adopsjon.
- (14) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Y fattet 17. februar 2016 vedtak med slik slutning:
- "1. A og B fratras foreldreansvaret for C, født 00.00. 2013, jf. barnevernloven § 4-20 første ledd.**
 - 2. Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Y samtykker til at Cs fosterforeldre adopterer ham, jf. barnevernloven § 4-20 andre og tredje ledd.**
 - 3. Fylkesnemnda fatter ikke vedtak om besøkskontakt mellom barnet og biologiske foreldre etter adopsjon, jf. barnevernloven § 4-20 bokstav a."**
- (15) A begjærte overprøving av vedtaket ved stevning til Inntrøndelag tingrett. Også B gjorde gjeldende partsrettigheter for tingretten. Tingretten avsa 1. desember 2016 dom med slik domsslutning:
- "1. Fylkesnemndas vedtak punkt 1 og 2 i sak 15/311 og 15/351 av 17. februar 2016 oppheves.**
 - 2. A og B gis ikke rett til samvær med C."**
- (16) Domsslutningen punkt 1 innebar at tingretten ikke tok til følge kravet om fratakelse av foreldreansvar og samtykke til adopsjon.
- (17) Dommen ble avsagt under dissens. Flertallet – fagdommeren og meddommeren fra det alminnelige meddommerutvalget – mente at det var for tidlig å konkludere med at fordelene ved en adopsjon klart oppveide ulempene ved å miste kontakten med de biologiske foreldrene. Mindretallet – den barnefagkyndige meddommeren – kom til at vilkårene for adopsjon var oppfylt. Mindretallet mente at det forelå tungtveiende grunner for adopsjon, og viste særlig til at gutten var spesielt sårbar, og at adopsjon vil sikre ham og fosterforeldrene ro og trygghet.
- (18) X kommune anket dommen til Frostating lagmannsrett, som 16. oktober 2017 avsa dom med slik domsslutning:
- "1. A og B fratras foreldreansvaret for C, født 00.00 2013, jf barnevernloven § 4-20 første ledd.**
 - 2. Det gis samtykke til at C adopteres, jf barnevernloven § 4-20 tredje ledd."**
- (19) Også lagmannsrettens dom ble avsagt under dissens. Flertallet, inkludert den barnefagkyndige meddommeren, la vesentlig vekt på guttens behov for ro og stabilitet og viste til at man ikke kan se bort fra muligheten for at krav om samvær vil bli fremmet også i årene som kommer. Mindretallet – en av de juridiske fagdommerne – mente at bevisførselen ikke ga grunn til å tro at mor eller far ville skape uro rundt plasseringen, og at det var for tidlig å konkludere i adopsjonsspørsmålet.

- (20) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder bevisvurderingen og rettsanvendelsen. B, som har partsrettigheter i saken, innga anketilsvar til støtte for den ankende part og fremsatte en avledet anke om samvær. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 12. februar 2018 at anken fra A ble tillatt fremmet. Den avledete anken fra B ble ikke tillatt fremmet. B har i prosesskriv til Høyesterett fremholdt at han motsetter seg adopsjon og gitt en kort begrunnelse for dette. Han har videre gitt uttrykk for at det ikke er behov for at han er representert under ankeforhandlingen i Høyesterett.
- (21) Psykolog Jon Ståle Gjesdal Henriksen er oppnevnt som sakkyndig for Høyesterett etter tvisteloven § 25-2 og har avgitt skriftlig erklæring. Barnesakkyndig kommisjon har ikke hatt bemerkninger til denne. Gjesdal Henriksen ga også muntlig forklaring for Høyesterett, jf. tvisteloven § 30-11 første ledd. Det er også fremlagt noen skriftlige vitneerklæringer.
- (22) Den ankende part – A – har i korthet gjort gjeldende:
- (23) Tvangsadopsjon krever særlig tungtveiende grunner. Det foreligger ikke i dag. Flertallet i tingretten og mindretallet i lagmannsretten har vurdert dette riktig.
- (24) Foreldrene aksepterer at det er best for C å være i fosterhjem. Men det er prematurt å ta det ugjenkallelige skritt å gi samtykke til adopsjon. Selv om C er et sårbart barn, er det ikke grunnlag for å anta at adopsjon vil gjøre hans situasjon tryggere eller bedre enn om han fortsetter som fosterbarn. Barnets behov og muligheter for videre utvikling er ikke utredet og klarlagt. Dette kan ha betydning for adopsjonsspørsmålet.
- (25) Barneverntjenesten har ikke gjort noen reelle forsøk på å etablere kontakt mellom C og foreldrene etter fødselen. Det er kritikkverdig. Det er ikke grunnlag for å anta at barnet vil ta skade av en forsiktig kontakt med sin mor under tilbørlig tilsyn og veiledning og i samarbeid med fosterforeldrene. Tvert om viser rapporter at C ikke reagerer negativt på kontakt med ukjente.
- (26) A har ingen innvendinger mot fosterforeldrene. Hun er innforstått med at C skal vokse opp i deres hjem. Men de bør ikke få adoptere gutten. Adopsjon vil i praksis antakelig avskjære enhver mulig kontakt med guttens biologiske foreldre og hans halvbror i overskuelig fremtid. Han kan altså bli fullstendig uten kontakt med sine røtter.
- (27) A har utviklet seg betydelig i årene etter fødselen. Selv om også hennes barn født i 2015 er under barnevernets omsorg, er forholdene helt annerledes enn når det gjelder C. Hun har et utmerket samarbeid med barneverntjenesten i Z hvor hun nå bor, har samvær med barnet uten tilsyn og et godt forhold til fosterforeldrene. Dette viser at barnevernet i X, og fosterforeldrene, bygger på uriktig informasjon om A. Den gode relasjonen med barnevernet i Z og fosterforeldrene til Cs halvbror viser at det er galt å tillate adopsjon uten ytterligere undersøkelser og forsøk på kontakt med hans mor og halvbror.
- (28) Det er ingen risiko for at foreldrene vil skape uro for C eller fosterforeldrene. Barneverntjenesten har gitt fosterforeldrene opplysninger om A og hennes familie som skriver seg fra tiden like etter fødselen i 2013. Basert på denne informasjonen er fosterforeldrene naturlig nok skeptiske til kontakt med henne. Selv om fosterforeldrene nå

har fått lese den sakkyndiges rapport til Høyesterett, er informasjonen til dem om Cs mor mangelfull. Dette representerer en pågående saksbehandlingsfeil fra barnevernets side.

(29) A har nedlagt slik påstand:

"1. Inntrøndelag tingretts dom av 1.12. 2016 i sak 16-045465 punkt 1 stadfestes."

(30) Ankemotparten – *X kommune ved barneverntjenesten* – har i korthet gjort gjeldende:

(31) Lagmannsrettens dom er riktig. Vilkårene for adopsjon er oppfylt, og tungtveiende grunner tilsier samtykke til adopsjon. C er et risikobarn med store utfordringer. Han har et særlig behov for trygghet, tilhørighet og oppfølging.

(32) Alle sakkyndige og fagkyndige som har vært inne i saken, er enige om at det er til barnets beste å bli adoptert og har gitt gode grunner for dette. Adopsjon vil være et fortløpende gode for C.

(33) X kommune ved barneverntjenesten har lagt ned slik påstand:

"Anken forkastes."

(34) *Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.*

(35) Saken gjelder adopsjon mot foreldrenes vilje. Spørsmålet er om gutten – som nå altså er fem år gammel – fortsatt skal være fosterhjemsplassert i det hjemmet han har bodd de siste fire årene, eller om fosterforeldrene skal få adoptere ham.

(36) Etter tvisteloven § 36-5 tredje ledd skal retten prøve alle sider av saken, og prøvingen skal skje ut fra situasjonen på domstidspunktet.

(37) Adgangen til tvangsadopsjon reguleres av *barnevernloven § 4-20*. Bestemmelsens første til tredje ledd har denne ordlyden:

"Har fylkesnemnda vedtatt å overta omsorgen for et barn, kan fylkesnemnda også vedta at foreldreansvaret i sin helhet skal fratras foreldrene. Blir foreldreansvaret fratatt foreldrene slik at barnet blir uten verge, skal fylkesnemnda snarest ta skritt til å få oppnevnt ny verge for barnet.

Når det er fattet vedtak om fratakelse av foreldreansvar kan fylkesnemnda gi samtykke til adopsjon i foreldrenes sted.

Samtykke kan gis dersom

- a) **det må regnes som sannsynlig at foreldrene varig ikke vil kunne gi barnet forsvarlig omsorg eller barnet har fått slik tilknytning til mennesker og miljø der det er, at det etter en samlet vurdering kan føre til alvorlige problemer for barnet om det blir flyttet og**
- b) **adopsjon vil være til barnets beste og**
- c) **adoptivsøkerne har vært fosterforeldre for barnet og har vist seg skikket til å oppdra det som sitt eget og**
- d) **vilkårene for å innvilge adopsjon etter adopsjonsloven er til stede."**

- (38) Partene har opplyst at fratakelse av foreldreansvaret etter bestemmelsens første ledd her bare er aktuelt med sikte på vedtak om adopsjon. Jeg går derfor umiddelbart over til adopsjonsspørsmålet.
- (39) Partene er enige om at vilkårene i tredje ledd bokstav a, c og d er oppfylt. Jeg slutter meg til dette. Jeg må legge til grunn at foreldrene varig er ute av stand til å gi C forsvarlig omsorg. Videre fremhever jeg at C har fått en svært nær tilknytning til fosterhjemmet. Det heter om dette i psykolog Gjesdal Henriksens erklæring blant annet at C er "svært emosjonelt knyttet til sine fosterforeldre" og at fosterforeldrene, sett fra hans perspektiv, er "uerstattelige". C er utvilsomt spesielt avhengig av sine fosterforeldre, og den sakkyndige beskriver at han ikke har tilknytning til andre personer som kan erstatte eller kompensere for den omsorgen fosterforeldrene gir ham i det daglige. Den sakkyndige fremhever også at fosterforeldrene har særlig gode forutsetninger for å ha omsorgen for ham. Det er videre på det rene at fosterforeldrene har vist seg svært godt skikket til å oppdra barnet som sitt eget. Dette aksepterer også foreldrene.
- (40) Det avgjørende er dermed om "adopsjon vil være til barnets beste", jf. § 4-20 tredje ledd bokstav b.
- (41) Høyesterett behandlet i 2015 to saker om tvangsadopsjon. De *rettslige utgangspunktene* er gjennomgått der.
- (42) I Rt-2015-110 heter det i avsnitt 46:

"En tvangsadopsjon berører de biologiske foreldrene sterkt. Den følelsesmessige smerten ved å få sitt barn bortadoptert er vanligvis dyptgripende. De familiemessige båndene som brytes ved tvangsadopsjon, er beskyttet av EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Også for barn representerer adopsjonen et inngripende tiltak, som etter FNs barnekonvensjon artikkel 21 derfor bare kan besluttes dersom det er til barnets beste. Foreldrenes interesser må, på den annen side, vike der avgjørende forhold på barnets hånd tilsier adopsjon, jf. Grunnloven § 104 annet ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1. Jeg viser her til EMDs dom i X mot Norge 28. oktober 2010 avsnitt 66 [EMD-2007-52502], hvor det i tilknytning til forholdsmessighetsvurderingen under EMK artikkel 8 nr. 2 angis som avgjørende at adopsjonen er begrunnet i 'an overriding requirement pertaining to the child's best interests'. Denne saken er samme sak som ble avgjort av Høyesterett i Rt-2007-561. Jeg legger da til grunn at uttrykksmåten i avsnitt 51 i denne høyesterettsdommen – at det kreves 'særlig tungtveiende grunner for adopsjon' – gir uttrykk for den samme normen."

- (43) I Rt-2015-1107 avsnitt 44 oppsummeres dette med at vilkåret om "barnets beste" suppleres av et krav om "særlig tungtveiende grunner". Det heter så:
- "De forhold på barnets hånd som tilsier adopsjon, må være så sterke at hensynet til å opprettholde de biologiske båndene mellom barnet og foreldrene må vike."**
- (44) Det har kommet til noe *praksis fra Den Europeiske Menneskerettsdomstol etter Høyesteretts dommer i 2015*. Jeg viser særlig til dom 30. november 2017 *Strand Lobben mot Norge* og dom 26. april 2018 *Mohamed Hasan mot Norge*. Den første dommen ble avsagt under dissens fire – tre og ble 9. april 2018 henvist til behandling i EMDs storkammer. EMD kom 6. september 2018 i saken *Jansen mot Norge* til at artikkel 8 var brutt i en barnevernssak. Den saken reiste imidlertid noe andre problemstillinger enn i vår sak. Dommen er ikke rettskraftig.

- (45) EMDs dom fra april i år i Mohamed Hasan, er enstemmig og rettskraftig. Saken gjaldt fratakelse av foreldreansvar og samtykke til at fosterforeldrene kunne adoptere klagerens to barn. Som i saken her gjorde ikke klageren gjeldende for nasjonale domstoler at omsorgen for barna – som hun ikke hadde hatt kontakt med på lang tid – skulle tilbakeføres til henne. EMD tok imidlertid også i betraktning grunnene for omsorgsovertakelse ved bedømmelsen av adopsjonsspørsmålet, se avsnitt 153. I dommen gjennomgår EMD de generelle prinsippene den legger til grunn i saker hvor det i forbindelse med omsorgsovertakelse og adopsjon gjøres gjeldende brudd på artikkel 8 i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Etter det jeg kan se, gjengis og oppsummeres i denne nylig avsaatte dommen rettssetninger som er godt etablert i domstolens praksis. Jeg støtter meg derfor i atskillig utstrekning på denne dommen i min gjennomgang.
- (46) I avsnitt 142 slås fast at de grunner som anføres for inngrepet må være "relevant and sufficient". Det heter videre:
- "Moreover, it must be borne in mind that the decisions taken by the courts in the field of child welfare are often irreversible, particularly in a case such as the present one where an adoption has been authorised. This is accordingly a domain in which there is an even greater call than usual for protection against arbitrary interferences ..."**
- (47) Dette samsvarer godt med det jeg har sitert fra Høyesteretts avgjørelser fra 2015 hvor nettopp det inngripende ved adopsjonsvedtak understrekes.
- (48) I avsnitt 144 viser domstolen til at den ved avgjørelsen av om det foreligger brudd på artikkel 8 vil ta hensyn til at terskelen for inngrep er ulik i medlemslandene. Det heter om dette blant annet:
- "The Court has held in many cases, such as K. and T. v. Finland ... that in determining whether the reasons for the impugned measures were relevant and sufficient for the purpose of paragraph 2 of Article 8 of the Convention, the Court will have regard to the fact that perceptions as to the appropriateness of intervention by public authorities in the care of children vary from one Contracting State to another, depending on such factors as traditions relating to the role of the family and to State intervention in family affairs and the availability of resources for public measures in this particular area."**
- (49) Men, tilføyer domstolen: "... consideration of what is in the best interests of the child is in every case of crucial importance".
- (50) Dette samsvarer godt med bestemmelsen i barnekonvensjonen artikkel 21 om at ved adopsjon skal "the best interests of the child be the paramount consideration". Uttrykket "paramount" benyttes i avsnitt 149 i Mohamed Hasan-dommen og i flere andre dommer, se for eksempel storkammerdommen fra 6. juli 2010 *Neulinger og Shuruk mot Sveits* avsnitt 135.
- (51) Uttrykksmåten i barnekonvensjonen artikkel 21 – "the paramount consideration" – er altså enda sterkere enn i den generelle bestemmelsen i konvensjonens artikkel 3 (1) hvor det heter at barnets beste skal være "a primary consideration". Jeg viser til Rt-2009-1261 avsnitt 29 følgende (Ashok) hvor artikkel 3 er nærmere behandlet. I avsnitt 31 og 32 nevnes at det under forberedelsen av konvensjonen var oppe forslag om å bruke uttrykket "paramount" også i artikkel 3, men at dette var for vidtrekkende. Tilsvarende

motforestillinger gjør seg imidlertid ikke gjeldende i adopsjonssaker hvor hensynet til barnets beste kommer inn med helt særlig tyngde.

- (52) Avslutningsvis i avsnitt 149 i Mohamed Hasan-dommen heter det generelt om saker som gjelder omsorg for barn:

"Indeed, the Court has emphasised that in cases involving the care of children and contact restrictions, the child's interest must come before all other considerations ...".

- (53) At EMD legger så stor vekt på barnets beste samsvarer godt med norsk rett. Jeg nøyer meg med kort å vise til Grunnloven § 104 andre ledd som fastsetter at ved avgjørelser som angår barn skal "barnets beste være et grunnleggende hensyn", og til den norske rettspraksisen jeg allerede har referert.
- (54) I denne sammenheng nevner jeg også at den norske lovgiveren ønsker økt bruk av adopsjon som barnevernstiltak, se Ot.prp. nr. 69 (2008–2009) side 27 flg. Det ble ansett som "svært viktig for et barn at det får vokse opp under forhold som i minst mulig grad er preget av usikkerhet med hensyn til framtiden" og at forskning viser at adopsjon kan gi "tryggere og mer forutsigbare oppvekstrammer enn langvarige fosterhjemsplasseringer", se særlig proposisjonen side 33. Det kan også vises til NOU 2009: 21 Adopsjon – til barnets beste, NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse av barns utvikling og NOU 2014: 9 Ny adopsjonslov.
- (55) I Mohamed Hasan-dommen avsnitt 161 viser domstolen til tidligere praksis – blant annet *Aune mot Norge*, jf. Rt-2007-561– når det gjelder tilfeller hvor kontakten mellom barn og foreldre har vært begrenset:

"The Court has previously held that where social ties between a parent and his or her children have been very limited, [t]his must have implications for the degree of protection that ought to be afforded to [the parent's] right to respect for family life under paragraph 1 of Article 8 when assessing the necessity of the interference under paragraph 2' ...".

- (56) Hensynet til foreldrene veier altså, naturlig nok, mindre i tilfeller hvor de sosiale båndene mellom foreldre og barn er svake.
- (57) Domstolen understreker at når det er tale om tiltak som helt kan avskjære kontakten mellom foreldre og barn, blir bedømmelsen strengere, se for eksempel siste del av avsnitt 145 i Mohamed Hasan-dommen hvor det heter:

"However, a stricter scrutiny is called for in respect of any further limitations, such as restrictions placed by the authorities on parental rights of access, ... Such further limitations entail the danger that the family relations between the parents and a young child are effectively curtailed."

- (58) Når det så spesielt gjelder en situasjon som i saken her – å erstatte en ordning med fosterhjem med adopsjon – heter det i avsnitt 147:

"In cases where the authorities have decided to replace a foster home arrangement with a more far-reaching measure, such as deprivation of parental responsibilities and authorisation of adoption, with the consequence that the applicants' legal ties with the child have been broken, the Court will apply its case-law according to which 'such measures should only be applied in exceptional circumstances and could only be

justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests' ...".

- (59) For at det skal gis samtykke til adopsjon mot foreldrenes ønske må det altså foreligge "exceptional circumstances" og beslutningen må være motivert av "an overriding requirement pertaining to the child's best interests". Som nevnt i det jeg har tidligere sitert fra avsnitt 46 i Rt-2015-110 må kravet om "særlig tungtveiende grunner" forstås på samme måte.
- (60) I avsnitt 148 i Mohamed Hasan-dommen fremhever domstolen de strenge saksbehandlingsgarantiene som må oppfylles av de nasjonale avgjørelsesmyndighetene.
- (61) Jeg oppsummerer etter dette *det rettslige vurderingstemaet* av betydning for saken her:
- (62) Barnets beste er det viktigste og mest tungtveiende hensynet ved avgjørelsen av adopsjonsspørsmålet. Fordi adopsjon er et særlig inngripende og irreversibelt tiltak må det – på barnets hånd – foreligge særlig tungtveiende grunner som tilsier adopsjon. Disse grunnene må særlig holdes opp mot konsekvensene adopsjon i det konkrete tilfellet innebærer for barnets kontakt med sine biologiske foreldre. Hvor det har vært lite eller ingen kontakt mellom foreldre og barn, vil hensynet til beskyttelse av deres familieliv veie mindre enn hvor det har vært etablert et mer normalt familieliv.
- (63) *Kunnskapsstatus og forskning* om adopterte barn er gjennomgått av den sakkyndige i et vedlegg til erklæringen. Han gir her uttrykk for at oppsummeringen i Rt-2007-561 fortsatt virker godt dekkende. I avsnitt 50 i den dommen heter det:
- "Den sakkyndige i vår sak har uttrykt som en generell erfaring at fosterhjemforhold ikke er å foretrekke når det gjelder langvarig plassering av barn som er kommet til fosterhjemmet før de har etablert tilknytning til noen biologisk forelder; her er adopsjon det beste for barnets utvikling."**
- (64) Basert på en oppdatert gjennomgang av relevant forskning og – ikke minst – psykologfaglig erfaring uttaler den sakkyndige i saken her:
- "Barn i langvarige fosterhjems plasseringer som adopteres, opplever bedre psykososial utvikling enn barn i tilsvarende situasjon som ikke adopteres. Det er stabiliteten i barnets tilhørighet som virker å være utslagsgivende."**
- (65) Den sakkyndige presiserte i sin forklaring for Høyesterett at dette er et vanskelig område å forske på, blant annet fordi det årlig gjennomføres få tvangsadopsjoner i Norge. Og som i Rt-2007-561 avsnitt 50 understreker jeg at det må foretas en konkret, individuell, vurdering av hvert enkelt tilfelle. Men, som også fremhevet samme sted, har en slik forsknings- og erfaringsbasert oppfatning om hva som gjennomgående er best for barn, atskillig vekt. Også i Ot.prp. nr. 69 (2008–2009) side 6 fremheves at forskning viser at "... for enkelte barn kan adopsjon gi tryggere og mer forutsigbare oppvekstrammer enn langvarige fosterhjems plasseringer".
- (66) Jeg går så over til *den konkrete vurderingen* av om adopsjon i dette tilfellet er til guttens beste.
- (67) Jeg presiserer innledningsvis at det i saken her ikke er spørsmål om tilbakeføring av C til en eller begge foreldrene. Allerede kort tid etter fødselen var det klart at ingen av

foreldrene skulle ha omsorg for barnet, noe de har akseptert. Til den sakkyndige for Høyesterett uttrykte A dette slik:

"Jeg har forsonet meg med at jeg ikke får han hjem igjen, at han blir der han blir, men uten å bli adoptert. Han har jo vært der siden han var ett år. Men jeg synes at han trenger å få vite om sitt biologiske opphav."

- (68) Jeg understreker også at utgangspunktet for vurderingen er at C aldri har bodd sammen med sine biologiske foreldre og at han ikke har hatt kontakt med dem siden dagene etter fødselen. I saken her har det altså ikke vært, og vil uansett utfallet av denne saken ikke bli, noen form for ordinært familieliv for barnet sammen med de biologiske foreldrene. Endelig nevner jeg som et grunnleggende faktisk forhold at C uansett om det gis samtykke til adopsjon vil bli boende hos de nåværende fosterforeldrene.
- (69) Saken er godt utredet. Alle relevante faktorer er vurdert og de biologiske foreldrene har blitt hørt og gitt muligheter til å få prøvd vedtakene i saken rettslig. Den sakkyndige for Høyesterett har utført et omfattende og grundig arbeid hvor tidligere utredninger mv. er trukket inn. Den sakkyndiges konklusjoner er godt underbygget, og jeg har intet grunnlag for å fravike hans faglige vurderinger. I det følgende viser jeg derfor i stor utstrekning til hans utredning.
- (70) *C er et svært sårbart barn med særlig behov for beskyttelse.* Dette er understreket av alle de sakkyndige som på ulike stadier har vært inne i saken, og legges til grunn av både flertallet og mindretallet i lagmannsretten. Også A aksepterer dette.
- (71) Den sakkyndige for Høyesterett ga i sin forklaring til retten uttrykk for at C har en "betydelig utviklingsforstyrrelse". I erklæringen fremholder han blant annet at "C er et barn med klart avvikende utvikling på flere områder og at han på flere utviklingsområder ikke har en aldersadekvat fungering." Den sakkyndige fremhever at han når det gjelder språkferdigheter sannsynligvis "ligger nærmere to enn tre år". Han har videre forsinket tall-, mengde og tidsforståelse og vanskelig for å regulere seg følelsesmessig. Han har søvnforstyrrelser og fungerer ikke aldersadekvat i lek. Han spiser ikke selvstendig og må fortsatt bruke nattbleie. Han har lav toleranse for å være sammen med ukjente.
- (72) Oppsummeringsvis heter det i erklæringen blant annet:
- "Det er sakkyndiges vurdering at C i dag må ansees som et barn med en betydelig utviklingsforsinkelse språklig, sosialt og kognitivt. Det er lite tvilsomt at C er et barn med omsorgsbehov utover det normale. Det følger av hans utviklingsstatus at C er sårbar for brå endringer, nye situasjoner som han ikke forberedes godt på og ikke-rutinemessig fravær fra fosterforeldrene."**
- (73) Årsaken til Cs forsinkede utvikling og psykososiale vansker kan ifølge den sakkyndige være sammensatt og bør utredes videre. Den sakkyndige antar imidlertid som mest sannsynlig at det er medfødte årsaker til hans vansker. Men også det relasjonsbruddet som skjedde ved flyttingen fra beredskapshjemmet til fosterhjemmet da C var omkring ett år gammel, kan ha betydning.
- (74) Etter den sakkyndiges oppfatning har C et "særskilt behov for beskyttelse". Han fremhever at alle typer "usikkerhet og uro kan få negative innvirkninger på hans trygghetsfølelse i hverdagen".

- (75) Jeg oppfatter den sakkyndige slik at Cs særlige sårbarhet og spesielle behov for beskyttelse er godt klarlagt. Behovet for videre utredning er særlig knyttet til et ønske om – så vidt mulig – å finne årsakene til Cs problemer. Den sakkyndige nevner i denne sammenheng at flere kromosomtester ikke har avdekket unormale resultater. Han viser videre til at både C og halvbroren etter fødselen viste "... kroppslig uro, sitringer og reguleringsvansker som kan forekomme etter inntak av visse medikamenter eller rusmidler under svangerskapet". Han opplyser imidlertid at A har gitt uttrykk for at hun under svangerskapet bare brukte legemidler som foreskrevet.
- (76) *Guttens mor* – som er den av foreldrene som særlig aktivt har motsatt seg adopsjon – ble selv plassert i fosterhjem som barn. Hun har kognitive funksjonsvansker og ligger diagnostisk rundt grensen for psykisk utviklingshemming. Hun har ikke utdanning utover grunnskolen, har ikke vært i ordinært arbeid og venter etter egne opplysninger på å få innvilget uføretrygd. Siden A ikke krever å få omsorg for C, går jeg ikke nærmere inn på hennes personlige forhold nå. Jeg nevner imidlertid at hennes situasjon i dag ser ut til å være bedre enn i tiden rundt Cs fødsel, selv om også sønnen hun fødte i det nye ekteskapet i mars 2015 ble akutt plassert i beredskapshjem på sperret adresse og senere plassert i fosterhjem. Hun ser imidlertid ut til å samarbeide godt både med barneverntjenesten i Z og fosterforeldrene til sønnen født i 2015.
- (77) *Barnets far* skal etter de opplysninger den sakkyndige har innhentet ha fått diagnosen lettere psykisk utviklingshemming. Heller ikke han har utdanning utover grunnskolen og har ikke hatt ordinært arbeid over tid. Han har mottatt uføretrygd siden 2009–2010. Til den sakkyndige har han opplyst at han ikke kjenner årsaken til dette. Heller ikke for ham finner jeg grunn til å gå nærmere inn på de personlige forhold nå.
- (78) *Fosterforeldrene* får det aller beste skussmål fra alle hold. De har spesielt gode forutsetninger for å ivareta barnets særlige behov. Den sakkyndige har fremhevet at C har sin fulle og eneste tilhørighet i fosterhjemmet. Jeg legger til grunn at alt ligger til rette for at C skal få den best mulige utvikling i fosterhjemmet.
- (79) På denne bakgrunn ser jeg så på *fordelene og ulempene for C om han blir adoptert* sammenlignet med situasjonen om han fortsetter som fosterbarn på ubestemt tid.
- (80) Adopsjon vil etter den sakkyndiges oppfatning ha en rekke *fordeler* for C. Konkret har han blant annet fremhevet:

"For alle barn vil det å bo i et fosterhjem, enten det er for kortere eller lengre tid, ha preg av å befinne seg i en unntakstilstand. Å bli adoptert vil bidra til å normalisere barnets familiesituasjon. ... Det er sakkyndiges psykologfaglige vurdering av C på grunn av sin historikk og sin psykososiale fungering, trenger større grad av stabilitet og beskyttelse mot endringer og usikkerhet i sine livsbetingelser enn andre barn. Ved å tillate at C kan adopteres av fosterforeldrene, kan samfunnet gi ham denne beskyttelsen gjennom dommen i Høyesterett.

Hvis Høyesterett ikke samtykker til adopsjon, gis de biologiske foreldrene samtidig en rett til å aktualisere spørsmålet om samvær innen kort tid. Ved fremtidige rettsprosesser om samværsspørsmålet skal C høres av fylkesnemnda eller av retten. Sakkyndig ser med stor bekymring på at hans nåværende trygghetsfølelse i livet og opplevelse av tilhørighet i fosterhjemmet, erstattes med en ødeleggende forvirring om hvor han hører til og hvem som tar vare på ham. For å hente frem Cs egen stemme

gjennom spørsmålet som han hyppig ber fosterforeldrene svare bekreftende på: 'Passe på meg?' ...

For noen barn som vokser opp i fosterhjem kan oppfølging fra barneverntjenesten være en ressurs. Det er imidlertid sakkyndiges vurdering at for Cs fosterforeldre, vil det å selv inneha det hele og fulle juridiske ansvaret for ham, oppleves som en kilde til ro og forutsigbarhet. En juridisk tilknytning mellom C og fosterforeldrene vil, etter sakkyndiges vurdering, ha stor egenverdi for ham – ikke bare frem til myndighetsalder – men også som ung voksen. At adopsjon finner sted nå, vil være et gunstig tidspunkt for C med tanke på hans nært forestående skolestart.

... En adopsjon vil kunne føre til at livet blir enklere for C."

- (81) Jeg slutter meg til de konkrete vurderingene fra den sakkyndige.
- (82) Den mulige *ulempen* ved adopsjon for C har sammenheng med de biologiske båndene til hans familie. Som jeg har vist ved gjennomgangen av både norsk rettspraksis og praksis fra EMD, er det et hensyn å unngå at båndene til den biologiske familien kuttes. Det er imidlertid flere grunner til at dette momentet får begrenset vekt i saken her.
- (83) For det første er det her ikke tale om å rive over noen etablerte sosiale bånd mellom barnet og hans biologiske familie. Slike bånd har aldri blitt etablert – de biologiske foreldrene har ikke hatt kontakt med barnet i de fem årene som har gått siden fødselen. Jeg viser til det jeg har referert fra EMD-praksis om bedømmelsen der de sosiale båndene mellom barn og foreldre er svake. Her er de ikke-eksisterende. På samme måte som i Mohamed Hasan-dommen vil det å erstatte de juridiske båndene til de biologiske foreldrene med juridiske bånd til fosterforeldrene konsolidere de faktiske familiebandene, se avsnitt 161 i den dommen.
- (84) Den ankende part har kritisert barneverntjenesten for at den ikke har gjort mer for å etablere kontakt mellom C og hans biologiske mor. Barneverntjenesten har selv i noen grad erkjent dette. Det som nå skal vurderes, er imidlertid vedtaket om fratakelse av foreldreansvar og adopsjon. Eventuelle tidligere forsømmelser fra forvaltningen er etter min oppfatning her ikke av en slik karakter at de kan få betydning for om adopsjon er til barnets beste. Skulle det være begått feil tidligere, kan det ikke komme C til skade ved den avgjørelsen som nå skal tas.
- (85) Det er et faktum at C i hele sitt liv har vært uten noen form for samvær med sine biologiske foreldre. Dette må legges til grunn ved vurderingen av hva som er det beste for ham nå, uansett om barnevernet kan bebreides for ikke å ha gjort mer for å etablere kontakt. Jeg føyer til at selv om det skulle ha vist seg mulig å etablere en forsvarlig form for kontakt mellom de biologiske foreldrene og C ville det, blant annet ut fra hans spesielle behov, vært tale om svært begrensede samvær. Noen betydning for det adopsjonsspørsmålet som nå er til avgjørelse er det vanskelig å se at dette kunne hatt.
- (86) Dernest legger jeg vekt på at Cs utviklingsforstyrrelse gjør at det er tvil om han noensinne vil nå et slikt utviklingsnivå at han forstår hva "biologisk familie" innebærer. Den sakkyndige gir uttrykk for at det er usikkert om han noen gang vil forstå forskjellen på biologiske foreldre, fosterforeldre og adoptivforeldre. I dag er C i alle fall klart ikke i stand til å forholde seg til at han har andre foreldre enn fosterforeldrene. Ut fra hans særlige sårbarhet og behov for trygghet vil det etter den sakkyndiges oppfatning kunne være til alvorlig skade for ham om de biologiske foreldrene introduseres som "mor" og

"far". En forsøksordning med samvær vil etter den sakkyndiges oppfatning "kunne få karakter av eksperimentering med hans psykiske helse".

- (87) For det tredje legger jeg vekt på at en forsvarlig kontakt mellom barnet og hans biologiske foreldre i dette tilfellet i overskuelig fremtid uansett vil være avhengig av fosterforeldre. Den sakkyndige avviser ikke at det på sikt kan være en berikelse for C å ha kontakt med foreldrene, slik at han får flere voksne som bryr seg om ham og gir oppmerksomhet ved fødselsdager etc. Men for dette særlig sårbare barnet må fosterforeldrene etter den sakkyndiges oppfatning regulere dette. Det heter i hans erklæring blant annet:

"C vil i lang tid fremover regulere seg og oppleve verden gjennom den trygghetsfølelsen fosterforeldrene representerer for ham. Hvis foster- eller adoptivforeldrene er positive til kontakt med biologiske foreldre, vil det trolig være den viktigste enkeltfaktoren som avgjør hvordan samvær oppleves av C.

Det er utvilsomt at det er fosterforeldrene som på sikt, vil stå nærmest til å vurdere hva C er i stand til å forstå av sin egen historie og om kontakt med biologisk familie kan være aktuelt. Fosterforeldrene formidler at de på sikt ikke er avvisende til at det kan opprettes en form for kontakt med biologiske foreldre hvis dette er til Cs beste. Sakkyndig har tiltro til at fosterforeldrene vil, eventuelt etter kvalifisert veiledning, etablere kontakt med biologiske foreldre med de forutsetninger som allerede er nevnt."

- (88) Jeg har merket meg at fosterforeldrene er positive til kontakt med Cs biologiske familie, forutsatt at det vil være til hans beste. Det er derfor mulig at C – når han er moden for det – på en trygg måte kan få kontakt med sin biologiske mor og kanskje far og halvbror. Selv om fosterforeldrenes positive holdning ikke gir noen juridiske rettigheter verken for C eller de biologiske foreldrene, er dette en omstendighet som her bør tillegges vekt ved vurderingen av barnets beste.
- (89) Slik denne saken ligger an, må jeg legge til grunn at det klart beste for C er at fosterforeldrene regulerer om, når og eventuelt på hvilken måte det bør etableres kontakt med hans biologiske foreldre og halvbror. Gjennom adopsjon overlates denne avgjørelsen også formelt til dem, med den ro og trygghet det gir.
- (90) A har gjort gjeldende at det er for tidlig å ta det ugjenkallelige skritt å gi samtykke til adopsjon. Hun har i denne forbindelse særlig vist til at det er påkrevd med videre utredning av C, og at dette kan ha betydning for adopsjonsspørsmålet. Det er nok riktig at det er ønskelig med ytterligere utredning og kartlegging av Cs tilstand. Dette fremgår både av den sakkyndiges erklæring som jeg allerede har sitert, og av fosterforeldrenes skriftlige forklaring for Høyesterett. Men jeg har vanskelig for å se at dette kan få noen betydning for adopsjonsspørsmålet. Cs grunnleggende trekk, hans spesielle sårbarehet og særlige trygghetsbehov, vil ikke kunne endres gjennom utredning av årsakene til hans problemer. Det er heller ingen uavklarte spørsmål knyttet til de biologiske foreldrene eller fosterforeldrene. Saken her ligger dermed annerledes enn Rt-2015-1107 hvor Høyesterett ved den konkrete vurderingen kom til at barnet ikke hadde mye å tape på å vente på at relasjon til den biologiske faren ble nærmere avklart, se avsnitt 56.
- (91) Jeg er etter dette kommet til at det foreligger særlig tungtveiende grunner som tilsier at adopsjon er klart bedre for C enn at han fortsetter som fosterbarn. Det ligger i dette at jeg også finner det klart at det foreligger "exceptional circumstances" som tilsier adopsjon og at vedtaket om å samtykke til adopsjon er "motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests".

(92) Anken må etter dette forkastes.

(93) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

(94) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(95) Dommer **Bull:** Likeså.

(96) Dommar **Høgetveit Berg:** Det same.

(97) Dommer **Webster:** Likeså.

(98) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: